

ราชวงศ์อุทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิ 'ความจริง' หรือ 'มายาภาพ' **

ประวัติศาสตร์ไทยที่มีปัญหาและมึนงงมากที่สุดสมัยหนึ่งก็คือประวัติศาสตร์อยุธยาตอนต้น นอกจากปัญหาเรื่องการขาดแคลนหลักฐานอย่างมากแล้ว การวิเคราะห์และตีความของนักประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันก็ยังได้เพิ่มปัญหาให้มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นอีก แม้ว่าการวิเคราะห์และตีความประวัติศาสตร์ช่วงแรกของอยุธยา (ภายใต้หลักฐานข้อมูลที่ปรากฏ) จะเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ และก่อให้เกิดการถกเถียงเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นทางนำไปสู่การศึกษาได้อย่างรอบด้านมากขึ้นก็ตาม แต่การวิเคราะห์ที่ความควรจะมีขอบเขตจำกัดเท่าที่เงื่อนไขและ (ภาวะของ) หลักฐานจะอนุญาตให้ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น การวิเคราะห์ที่ความเกินสถานะและเงื่อนไขของหลักฐานที่มีอยู่แม้จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นก็คือการสร้าง "มายาภาพ" ให้เกิดขึ้น ยิ่งนักประวัติศาสตร์หรือนักศึกษาระยะหลังต่อมายึดเอา "มายาภาพ" ที่เกิดจากการวิเคราะห์ที่ความเกินหลักฐานว่าเป็นความจริง และนำไปใช้อ้างอิงในงานเขียนทางประวัติศาสตร์ ยิ่งเวลาผ่านไปเนิ่นนานไปเท่าใด "มายาภาพ" ก็จะไปปรับเปลี่ยนฐานะและยึดติดแน่นจนกลายเป็น "ความเชื่อ" ที่ถ่ายทอดกันต่อ ๆ ไปจนกลายเป็น "ความจริง" ในที่สุด

* อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** บทความของ Michael Vickery เรื่อง "Review Article: A New Tamnan about Ayudhya" ใน *The Journal of Siam Society*, 1979. ผู้ประเด้นให้เห็นว่า หลักฐานที่แสดงฐานะของขุนหลวงพวงว่าเป็นพระเชษฐาของพระมหาดไทยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ยังไม่มั่นคง ประเด้นข้างตนเบนจุดเริ่มต้นทกระตุ่นให้ผู้เขียนใช้เป็นแนวทางในการสืบค้นและขยายปรับปรุงมาเป็นบทความนี้ ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณในคุณูปการไว้ ณ ทนด้วย

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร. ธรรวัต ณ บ่อมเพชร ที่ช่วยตรวจสอบข้อความบางส่วนที่เป็นภาษาดั้งโบราณ และขอขอบพระคุณ ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร ที่ให้คำแนะนำและข้อถกเถียงในประเด็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อันเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการเขียนบทความนี้

การพยายามตรวจสอบออกมาให้ได้ หรืออย่างน้อยก็แสดง “จุดอ่อน” ของ “มายาภาพ” ที่ได้กลายฐานะสู่ “ความจริง” ว่าอยู่ตรงไหน และมีการคลี่คลายผ่านระยะเวลามาเป็นลำดับได้อย่างไร ความพยายามดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญและควรตระหนักถึง เพราะเป็นทางที่จะช่วยลดฐานะความศักดิ์สิทธิ์ของ “มายาภาพ” ที่ถูกยึดถือว่าเป็นความจริงให้ลดน้อยลงไปบ้าง หรืออย่างน้อยที่สุดก็ให้เกิดการตั้งคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับสถานะและความถูกต้องซึ่งย่อมดีกว่านำ “มายาภาพ” มาใช้อย่างเป็นข้อมูลที่สำเร็จรูป

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น อาจเป็นเพราะผู้ผลิตงานทางประวัติศาสตร์มิได้ทำการตรวจสอบที่มาของ “ความจริง” อย่างละเอียด ให้ลึกจนถึงต้นตอของ “ความจริง” นั้นว่ามีจุดกำเนิดและความเป็นมาอย่างไร การทำเช่นนี้ย่อมหมายถึงการใช้เวลาอย่างมากมาในการตรวจสอบ ซึ่งอาจจะเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ถ้าเผื่อต้นตอ “ความจริง” ที่สืบค้นลงไปถึงที่สุดแล้วถูกต้องไม่มีปัญหา แต่โดยพันธะแล้วนักประวัติศาสตร์ย่อมไม่อาจปฏิเสธภาระที่อาจทำให้เกิดการสูญเปล่าทางเวลาเช่นนั้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์สมัยที่มีความคลุมเครือมาก ๆ เช่น

กรณีประวัติศาสตร์อยุธยาตอนต้น ยังมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องยอมเสียเวลากับการตรวจสอบ เพื่อดึงเอา “มายาภาพ” ที่กลายฐานะมาสู่ “ความจริง” ให้ปรากฏออกมาให้ได้มากที่สุด ส่วนการยอมรับผลการตรวจสอบสืบค้นว่าถูกต้องหรือไม่เพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับผู้ที่ทำการตรวจสอบรุ่นต่อไป ถ้าการตรวจสอบสืบค้นมีความถูกต้อง ย่อมจะเป็นที่ยอมรับกันต่อไปเอง แต่ถ้ายกพร่องผู้ตรวจสอบรุ่นหลังย่อมจะเป็นผู้ปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ถ้ามีกระบวนการตรวจสอบที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เกิดขึ้นแล้วย่อมเป็นที่คาดหวังได้ว่าในเวลาไม่นานนักอนาคตอันไม่ไกลนี้ ประวัติศาสตร์ต้นอยุธยาที่มีคมจะถูกขัดเกลาให้กระจ่างชัด และมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

บทความนี้จะพยายามวิเคราะห์และตรวจสอบการใช้หลักฐาน เฉพาะประเด็นปัญหาที่เชื่อและยอมรับกันทั่วไปว่า ในระยะ ๕๐ ปีแรกของประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา มีราชวงศ์อู่ทอง หรือราชวงศ์เชียงรายและราชวงศ์สุพรรณภูมิหรือสุพรรณบุรีแข่งขันแย่งชิงอำนาจกัน ผู้เขียนจะพยายามให้เห็นถึงความเชื่อดังกล่าวข้างต้นว่ามีรากฐานความเป็นมาจนพัฒนาและคลี่คลายเป็นความเชื่อ

ได้อย่างไร ด้วยการตรวจสอบข้อมูลหลักฐาน สืบย้อนกลับไปถึงต้นตอว่ามีความถูกต้องหรือ จุดอ่อนค้อยตรงไหน พร้อมทั้งจะชี้ประเด็น โต้แย้งจุดอ่อนที่พบนั้น จากนั้นจะทดลอง เสนอการวิเคราะห์ตีความใหม่ โดยวางอยู่บนพื้นฐานของการตรวจสอบและจัดระบบ หลักฐานทั้งที่มีอยู่เดิมและหาหลักฐานใหม่มา รองรับสนับสนุนข้อเสนอของผู้เขียน ข้อ เสนอของผู้เขียนเป็นเพียงความพยายามเสนอ แนวการวิเคราะห์อีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งอาจช่วย คลี่คลายความสับสนและคลุมเครือของประวัติศาสตร์ระยะครึ่งศตวรรษแรกของสมัยอยุธยา ที่เกิดจากกระบวนการที่ “มายาภาพ” กลายเป็น “ความจริง”

อย่างไรก็ตามผู้เขียนขอเน้นว่า ข้อ เสนอใหม่หรือที่เพิ่มเติมข้อเสนอก่อนที่ปรากฏ ในบทความนี้วางอยู่บนหลักฐานเพียงส่วน หนึ่ง แม้จะได้ตรวจสอบแล้วแต่ยังไม่สมบูรณ์ ทั้งหมดการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ อยุธยา พร้อมกับการค้นพบและเผยแพร่

หลักฐานใหม่ ๆ รวมตลอดไปถึงการตรวจสอบ หลักฐานที่มีอยู่เดิมอย่างละเอียดมากยิ่งขึ้นในวันข้างหน้าเท่านั้นที่จะส่งผลให้ประวัติศาสตร์อยุธยาช่วงแรกนี้ได้รับการศึกษาและ ตีความอย่างถูกต้องแน่ชัดและรอบด้านเหมือนกับประวัติศาสตร์ไทยยุคสมัยอื่น ๆ

๑

ความเชื่อที่ว่าการก่อตั้งกรุงศรีอยุธยา เกิดจากการรวมตัวของแคว้น ๒ แคว้น คือ ละโว้และสุพรรณบุรี โดยอาศัยความผูกพัน ทางเครือญาติเป็นแกนกลางสำคัญของการ รวมตัวทางการเมือง และทำให้เกิดการสถาปนาอาณาจักรอยุธยาขึ้นในตอนปลายพุทธ ศตวรรษที่ ๑๙ สมัยแรกเริ่มของอาณาจักร อยุธยาจึงมีอำนาจการเมืองสองขั้วที่ค่อนข้าง เป็นอิสระเท่าเทียมกัน คือราชวงศ์ของพระเจ้าอู่ทอง^๑ ที่ปกครองกรุงศรีอยุธยาและราช วงศ์สุพรรณภูมิของขุนหลวงพงษ์หรือสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ที่ปกครองอยู่ที่

^๑ ความเป็นมาของราชวงศ์อู่ทอง ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า พระองค์ได้ทรงปกครองเมืองใดก่อนที่จะสถาปนา กรุงศรีอยุธยา อาจกล่าวได้เป็น ๔ กระแส คือ

๑. พระเจ้าอู่ทอง ทรงมีฐานอำนาจเดิมอยู่ที่เพชรบุรีโดยมีหลักฐานจากคำให้การชาวกรุงเก่าและ จดหมายเหตุลาลูแบร์สนับสนุน

๒. พระเจ้าอู่ทองทรงอพยพมาจากแถบเมืองสุพรรณบุรีโดยทรงเป็นพระราชบุตรเขยของเจ้าเมือง สุพรรณภูมิ ทงขอสุพรรณภูมิและอู่ทองก็มีความหมายยืนยันว่าเป็นสถานที่แถบเดียวกัน

สุพรรณบุรี พันธะทางเครือญาติที่เกิดจากการสมรสระหว่างสองราชวงศ์ และพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ เท่านั้นที่ทำให้อาณาจักรที่ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๑๘๙๓ มีเสถียรภาพอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นราชวงศ์สุพรรณภูมิก็เข้ามาแย่งชิงอำนาจ ทำให้เกิดการแข่งขันชิงอำนาจเพื่อการเป็นพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาระหว่างสองราชวงศ์ ในระยะครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐ จนกระทั่งสมเด็จพระนครินทราชาธิราชแห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิตรงยึดกรุงศรีอยุธยาได้จากสมเด็จพระรามาธิบดีราชแห่งราชวงศ์อยุธยาได้สำเร็จ อาณาจักรอยุธยาจึงเริ่มรวมกันเป็นปึกแผ่นอย่างแท้จริงนับจากกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา

ที่กล่าวมาข้างต้นคือประวัติศาสตร์ช่วง ๕๐ ปีแรกภายหลังสถาปนากรุงศรีอยุธยา ซึ่งได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป แต่เมื่อตรวจสอบหลักฐานที่ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างสมมติฐานที่ว่า มีสองราชวงศ์แย่งชิงอำนาจ

กันนั้น น่าจะมาจากพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาตำราจ ราชานุภาพ ที่เป็นการอธิบายเพิ่มเติมพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาซึ่งทรงวินิจฉัยไว้ว่า

“...ราชวงศ์พระเจ้าแผ่นดินที่ครองกรุงศรีอยุธยา ตามที่นิยมกันมาแต่ก่อนว่าพระเจ้าแผ่นดินนับแต่สมเด็จพระรามาธิบดีอยู่ทอง ลงมาจนสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ รวม ๑๖ พระองค์อยู่ในวงศ์เชียงราย โดยเนื่องในเชื้อวงศ์ของพระเจ้าแผ่นดินเชียงรายฝ่ายเหนือ ถ้าพิเคราะห์ดูตามเหตุผลที่สอบได้ตามในพงศาวดาร พระเจ้าแผ่นดินที่ควรจะนับว่าอยู่ในราชวงศ์เชียงรายมีแต่ ๓ พระองค์ คือ สมเด็จพระรามาธิบดีอยู่ทอง สมเด็จพระรามศวร และสมเด็จพระรามราชาธิราช เท่านั้น นอกจากนี้อีก ๑๓ พระองค์นับแต่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ เป็นต้นลงมาจนสมเด็จพระมหาจักรพรรดิควรเรียกว่าราชวงศ์สุวรรณภูมิ เพราะเป็นราชวงศ์หนึ่งต่างหากเกี่ยวเนื่องกับราชวงศ์เชียงราย ในทางที่เป็นเขยข้าพเจ้าเห็นว่าต่อไป ควรจะกำหนดเป็นต่างวงศ์กันจึงจะถูกต้อง”

(พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาเล่ม ๑ ๒๕๑๖ ; ๔๓๖-๔๓๗)

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๑)

- ๓. พระเจ้าอยู่ทองทรงปกครองแคว้นกัมโพช ซึ่งเมืองละโว้เป็นศูนย์กลางได้รับอิทธิพลจากเขมรมีหลักฐานจากชินกาลมาลีปกรณ์ พงศาวดารฉบับบริติชมิวเซียม และการที่ราชสำนักอยุธยามีอิทธิพลของวัฒนธรรมเขมรมาก เป็นสิ่งที่สนับสนุนว่า พระเจ้าอยู่ทองทรงปกครองเมืองละโว้มาก่อนที่จะสร้างกรุงศรีอยุธยา
- ๔. พระเจ้าอยู่ทองทรงปกครองเมือง “อโยธยา” ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาแถบวัดพนัญเชิง เมื่อเกิดโรคระบาด จึงเพียงอพยพข้ามฟากมาสร้างเมืองใหม่คือ “กรุงศรีอยุธยา” โดยอ้างหลักฐานจากจารึก ตำนาน พงศาวดาร หลักฐานทางโบราณสถานและวัตถุต่าง ๆ (ซึ่งมีบัญชีรายการกำหนดยุคสมัย) ที่อยู่ทางฝั่งตะวันออกว่าล้วนแต่เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ข้อความข้างต้นแสดงว่าก่อนหน้านั้น ยังไม่มีการแบ่งเป็นสองราชวงศ์จนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสถาปนาภาพใต้ทรงพระวิจิตรนิพนธ์ขึ้น พระองค์จึงได้หลักฐานมาจากพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งรัชกาลที่ ๔ ทรงมีรับสั่งให้กรมหลวงวงศาธิราชสนิททรงชำระแล้วนำต้นฉบับขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายให้พระองค์ทรงแก้ไข (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๑ ๒๕๑๖ : (๑)) เนื้อความในพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “...แล้วโปรดให้ขุนหลวงพงษ์ซึ่งเป็นพี่พระมเหสีและตรัสเรียกว่าพระเชษฐา นั้น เป็นสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า ไปครองราชสมบัติ ณ เมืองสุพรรณบุรี...” (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๑ ๒๕๑๖ : ๑๑๑) เมื่อสืบย้อนขึ้นไปอีกจะพบข้อความระบุเนื้อหาเดียวกันในพระราชพงศาวดารสังเขป พระนิพนธ์ในกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส (๒๕๐๔ : ๒๐) ซึ่งทรงนิพนธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๓ (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๑ ๒๕๑๖ : ๑๑) และเนื่องจากกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสเป็นลูกศิษย์ของสมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน พระราชพงศาวดารสังเขปนี้จึงได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากงานเขียนของสมเด็จพระพนรัตน์ผู้เป็นอาจารย์

สมเด็จพระพนรัตน์เป็นผู้แต่ง สังคศิยวงศ์ (พ.ศ. ๒๓๓๒) เป็นภาษาบาลีได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าขุนหลวงพงษ์เป็น “มาตุโล” (พี่ชายของแม่) ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (สังคศิยวงศ์ ๒๕๒๑ : ๓๗๕) ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาภาษามคธ ต้นฉบับได้จากกัมพูชาและเป็นหนังสือชุดเดียวกันกับสังคศิยวงศ์ก็ใช้คำว่า “มาตุโล” เช่นเดียวกัน (พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ภาษามคธ และคำแปล ๒๔๕๕ : (๑)–(๒), ๕) จุลยุทธการวงศ์ (ผูก ๒) เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สมเด็จพระพนรัตน์เป็นผู้แต่งขึ้น ระบุความสัมพันธ์ระหว่างขุนหลวงพงษ์และสมเด็จพระนเรศวรมหาราชว่า “พมหายกั นาม อคคมเหสีเชษฐุกั” คำแปลของพระญาณวิจิตร (สิทธิ โลจนานนท์) ความว่า “...ได้ตั้งขุนหลวงพงษ์ชื่อพระวงศ์ ซึ่งเป็นพระเชษฐาของพระอัครมเหสีไว้ให้รักษากรุงเทพมหานคร...” (จุลยุทธการวงศ์ผูก ๒ ๒๕๒๖ : ๑๘) แต่ในจุลยุทธการวงศ์ ความเรียงและเทศนาจุลยุทธการวงศ์ซึ่งสมเด็จพระพนรัตน์ได้แต่งขึ้นในต้นรัชกาลที่ ๒ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ ๒๕๒๓ : ๑๙–๒๐) ระบุแต่เพียงว่า ขุนหลวงพงษ์เป็นพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ (ประชุมพงศาวดารเล่ม ๔๑ ๒๕๑๒ : ๔๑, ๗๑)

สังคิตยวงศ์จะ เป็นหลักฐานที่เกาที่
 สุกที่ระบว่าขุนหลวงฟงว้เป็น พระเชษฐาของ
 พระมเหสีของสมเด็จพระรามธิบดีที่ ๑ หรือ
 อีกนัยหนึ่งเป็นพระมาตุลาของสมเด็จพระ
 รามเศวร หลักฐานในสมัยอยุธยาเองก็มีได้
 ระบอย่างชัดแจ้งว่าขุนหลวงฟงว้มีฐานะ
 ดังกล่าวข้างต้นเลย มีข้อที่น่าสังเกตอีก
 ประการหนึ่งคือแม่แต่ในงานเขียนของสมเด็จพระ
 พระพนรัตน์เองก็มีได้ระบฐานะของขุนหลวง
 ฟงว้สอดคล้องตรงกันทั้งหมด โดยสังคิตยวงศ์
 และจุลยุทธการวงศ์ระบว่าเป็น "มาตุโล"
 ขณะที่จุลยุทธการ วงศ์ความเรียงและเทศนา
 จุลยุทธการวงศ์ระบแต่เพียงว่าเป็นพระ
 ราชวงศ์ผู้ใหญ่เท่านั้น

ดังนั้นเมื่อกรมสมเด็จพระปรมาธิบดี
 ชิโนรสทรงนิพนธ์พระราชพงศาวดารสังเขป
 คงจะทรงเลือกใช้เฉพาะข้อความในสังคิตยวงศ์
 หรือจุลยุทธการวงศ์ (ผูก ๒) ทั้งนี้อาจทรง
 เห็นว่าหนังสือทั้งสองเรื่องขยายความชัดเจน

กว่า จากนั้นข้อความหมายที่ว่าขุนหลวงฟงว้
 เป็นพระเชษฐาของพระมเหสีของสมเด็จพระ
 รามธิบดีที่ ๑ จึงไปปรากฏในพระราชพงศาว
 ดารฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งชำระขึ้นตาม
 รัชกาลที่ ๔ เมื่อคราวที่สมเด็จพระ
 พระยาคำรงราชานุภาพทรงจัดพิมพ์พระราช
 พงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาเป็นครั้งที่ ๒
 ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ พระองค์ได้ทรงอธิบาย
 เพิ่มเติมด้วยนั้น และคงจะใช้หลักฐานใน
 กระแสความดังกล่าวมาใช้ประกอบพระวินิจฉัย
 ราชวงศ์เชียงราย (อุทอง) และราชวงศ์
 สุพรรณภูมิ จากนั้นนักประวัติศาสตร์และ
 นักศึกษาทุกรุ่นต่อมาได้ยึดเอาพระวินิจฉัย
 เป็นหลักในการอ้างอิงตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

๒

ในส่วนหลักฐานประเภทพระราชพง
 ศาวดารกรุงศรีอยุธยาเฉพาะที่ชำระขึ้นในสมัย
 รัชกาลที่ ๑ ปรากฏว่าเกือบทุกฉบับล้วนแต่

๒ พระราชพงศาวดารที่ชำระในสมัยรัชกาลที่ ๑ ทกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างขุนหลวงฟงว้กับสมเด็จพระ
 รามธิบดีที่ ๑ มีหลายฉบับซึ่งแต่ละฉบับมีความเกี่ยวเนื่องดังนี้

ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) จ.ศ. ๑๑๕๗ ข้อความตอนต้นจนถึงเหตุการณ์ จ.ศ. ๑๐๖๐ เชื่อว่า
 แต่งขึ้นในสมัยปลายอยุธยาหรือสมัยกรุงธนบุรี และมีข้อความเรียบเรียงขึ้นใหม่ย้อนกลับขึ้นไปถึงรัชกาลสมเด็จพระ
 พระนารายณ์และต่อลงมาถึงเวลาพิเศษกรุงศรีฯ ๒ เป็นสำนวนที่ชำระในสมัยรัชกาลที่ ๑ (รายละเอียดในนิ
 เยาวศรวิวงศ์ ๒๕๒๓ : ๑๑-๑๔ ; อปถศร อรรถพันธ์ ๒๕๒๔ : ๒๕-๓๑, ๑๐๔-๑๐๕).

กล่าวเพียงว่าขุนหลวงพงษ์เป็นพระเชษฐา
 ของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ยกเว้นพระราช
 พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระ
 พนรัตน์ตัวเขียน (ที่ยังไม่เคยพิมพ์เผยแพร่)
 เท่านั้นที่ระบุอย่างชัดเจนว่าขุนหลวงพงษ์เป็น
 พระเชษฐาของพระมเหสีของสมเด็จพระรามา
 ธิบดีที่ ๑ ในบานแผนกของพระราชพง
 ศาวดาร ฯ ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียน
 เองก็ได้กล่าวไว้ว่าผู้ชำระเรียบเรียงพระราช

พงศาวดารฉบับนี้คือ สมเด็จพระพนรัตน์
 วัดพระเชตุพนและกรมสมเด็จพระปรมาธิบดี
 ชีโนรส โดยใช้พระราชพงศาวดารกรุงศรี
 อยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) หรือฉบับ
 จ.ศ. ๑๑๕๗ เป็นหลักในการชำระ (อุปถัมภ์
 อรรถพันธ์ ๒๕๒๔ : ๓๕) ทั้งนี้ข้อความที่
 ว่าขุนหลวงพงษ์เป็นพระเชษฐาของพระมเหสี
 ของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ คงจะถูกเพิ่ม
 เต็มเข้าไปเพื่อให้สอดคล้องกับข้อความใน

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๒)

ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) เนื้อความตอนต้นเรื่อยมาจนจบในปี พ.ศ. ๒๒๕๑ ความส่วน
 ใหญ่ตรงกับฉบับพิมพ์สองเล่ม นอกจากเรื่องตอนปลายรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์แผ่นดินมาจนจบ จะต่างไปจาก
 พระราชพงศาวดารฉบับอื่น ๆ อาจเขียนชนระหว่างปลายอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ (อุปถัมภ์ อรรถพันธ์ ๒๕๒๔ :
 ๓๘-๓๙) แต่เฉพาะความตอนปลายที่แตกไปจากพระราชพงศาวดารความพิสดารอื่น ๆ อาจเขียนชนภายใต้
 ความอุปถัมภ์ของราชวงศ์บ้านพลูหลวง และอาจจะปลอดจากอิทธิพลของการชำระในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์
 (รายละเอียดในนิธิ เอียวศรีวงศ์ ๒๕๒๓ : ๘-๑๑).

ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียนและฉบับพิมพ์สองเล่ม เป็นที่เข้าใจมานานว่าฉบับสมเด็จพระ
 พนรัตน์ตัวเขียนเป็นความเดียวกับฉบับพิมพ์สองเล่ม จากการตรวจสอบเนื้อความและสำนวนเปรียบเทียบว่า
 ความจะต่างกันมากตั้งแต่เหตุการณ์ จ.ศ. ๑๐๕๕ เป็นต้นไปจนถึงสมัยธนบุรี และจะเหมือนกันออกตั้งแต่ จ.ศ. ๑๑๓๒
 จนจบเรื่องโดยฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียนจบเรื่องใน จ.ศ. ๑๑๕๒ ส่วนฉบับพิมพ์สองเล่มมีความต่อไปถึง
 จ.ศ. ๑๑๕๔ กล่าวได้ว่าพระราชพงศาวดารฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียนเป็นคณะสำนวนกับพระราชพงศาวดาร
 ฉบับพิมพ์สองเล่ม ดังนั้นพระราชพงศาวดารฯ ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียนจากหอหลวง จึงยังไม่เคยมีการ
 พิมพ์เผยแพร่มาก่อน ส่วนที่พิมพ์เผยแพร่และเป็นตุ๊กตาในชื่อต่าง ๆ เช่น “พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา
 ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์” “พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับกรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชีโนรส” “พระราช
 พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหอสมุดแห่งชาติ” ล้วนแล้วแต่เป็นฉบับความเดียวกับฉบับพิมพ์สองเล่มหรือฉบับ
 หมอบรัดเลนั่นเอง ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียนคงชำระระหว่าง พ.ศ. ๒๓๓๓-๒๓๕๕ ส่วนฉบับพิมพ์สอง
 เล่มเรียบเรียงขึ้นภายหลังฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) จ.ศ. ๑๑๕๑ และพระราชพงศาวดารกรุงสยาม (บริติชมิวเซียม)
 และน่าจะแต่งก่อนฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียน (อุปถัมภ์ อรรถพันธ์ ๒๕๒๔ : ๓๔-๓๕, ๔๐-๔๒, ๑๒๐-๑๒๓).

พงศาวดารกรุงสยามหรือฉบับบริติชมิวเซียม ได้ชำระโดยอาศัยฉบับ จ.ศ. ๑๑๕๑ มีข้อความ
 แตกต่างออกไปบ้างตั้งแต่สมเด็จพระนารายณ์จนถึงกรุง แต่ในส่วนนี้เหมือนกับฉบับพิมพ์สองเล่ม แม้บานแผนก
 ตอนต้นจะลงไว้ จ.ศ. ๑๑๖๕ (พ.ศ. ๒๓๕๐) แต่จากการตรวจสอบเนื้อความในส่วนเกี่ยวข้องกับอยุธยา เห็นว่า
 น่าจะเขียนขึ้นก่อน พ.ศ. ๒๓๕๐ และเป็นไปได้ที่จะเป็นต้นฉบับของการชำระพระราชพงศาวดารฯ ฉบับสมเด็จพระ
 พนรัตน์ตัวเขียนด้วย (อุปถัมภ์ อรรถพันธ์ ๒๕๒๔ : ๓๑-๓๔, ๑๑๓-๑๑๕).

ลักษณะเดียวกับที่สมเด็จพระพนรัตน์ได้เขียนไว้ในสังคีตยวงศ์ (พ.ศ. ๒๓๓๒) เมื่อกรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชิโนรสทรงนิพนธ์พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับความสังเขปในปี พ.ศ. ๒๓๕๓ จึงปรากฏข้อความอย่างเดียวกันนี้อยู่ในพระนิพนธ์ และปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาที่รัชกาลที่ ๔ ทรงชำระกับกรมหลวงวงศาธิราชสนิทพร้อมกันเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๘ ดังนั้นปีที่รัชกาลที่ ๔ ทรงใช้ในการชำระเป็นพระราชพงศาวดารความเดียวกับฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียน และจะพบลายพระราชหัตถเลขาที่ทรงแก้ไขเฉพาะคำและสำนวนบางแห่งหรือเพิ่มเติมและตัดบางคำทิ้งเท่านั้น (อุบลศรี อรรถพันธ์ ๒๕๒๔ : ๔๗-๔๘)

การตรวจสอบพระราชพงศาวดารและหลักฐานอื่น ๆ ที่เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ และในภายหลัง ที่กล่าวข้างต้นทั้งหมดนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า หลักฐานที่เป็นต้นตอที่ทำให้เกิดความเชื่อเรื่องสองราชวงศ์มีจุดเริ่มต้นความเป็นมาและคลี่คลายไปอย่างไร พร้อมทั้งจุดอ่อนของหลักฐานที่เป็นต้นตอว่าอยู่ตรงไหน ในตอนต่อไปผู้เขียนจะนำเสนอและวิเคราะห์หลักฐานที่เป็นของสมัยอยุธยาและเอกสารจีนร่วมสมัย ซึ่งมีแนวโน้มที่จะรับรู้ว่

ขุนหลวงพั่งว้เป็นพระเชษฐาของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าการรับรู้เรื่องฐานะของขุนหลวงพั่งว้กระแสนไหนควรจะน้ำหนักและความน่าเชื่อถือหรือน่าจะถูกต้องมากกว่า

๘๙

นอกจากพระราชพงศาวดาร ฯ ที่ชำระในสมัยรัชกาลที่ ๑ ซึ่งเกือบทั้งหมดล้วนระบุว่าขุนหลวงพั่งว้เป็น “พระเชษฐา” เมื่อพิจารณาหลักฐานที่เขียนในสมัยอยุธยาจากคำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด เอกสารปลายอยุธยาที่ไม่ได้กล่าวถึงขุนหลวงพั่งว้ ในฉบับหลวงประเสริฐ ฯ เขียนขึ้น พ.ศ. ๒๒๒๓ มิได้กล่าวถึงพันธะทางเครือญาติ ระหว่างขุนหลวงพั่งว้กับสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ แต่หลักฐานเฉพาะในประวัติศาสตร์สังเขป กษัตริย์สยาม (ฉบับวันวลิต) ซึ่งเขียนขึ้นในรัชกาลพระเจ้าปราสาททอง เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๑๘๓ ในฉบับคำแปลภาษาอังกฤษ ระบุความสัมพันธ์ระหว่างขุนหลวงพั่งว้และสมเด็จพระรามศวร ด้วยการใช้คำว่า “his father’s brother” และ “the uncle” ในต้นฉบับภาษา Old Dutch ซึ่ง ดร. ธีรวัฒน์ บ่อมเพชร ได้กรุณาช่วยตรวจสอบให้ปรากฏว่าใช้ “Zijn vaders broeder” ซึ่งแปลได้ว่าพี่หรือน้องของพ่อ และมีคำว่า

“OOM” ซึ่งแปลว่าอาหารหรือน้ำหรือลุง (Van Vliet 1975 : 19,61) แต่ในกรณีนี้จะต้องเป็นอาหารหรือลุง ในฉบับคำแปลภาษาไทย ก็ใช้คำแปลว่า “พระปีตุลา” (พี่ชายของพ่อ) ในความหมายถึงขุนหลวงพงั่ว (วันวลิต ๒๕๑๙ : ๔๖) หลักฐานจากพงศาวดารฉบับวันวลิตอีกเช่นกันที่ระบุว่าสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ สิ้นพระชนม์เมื่อพระชนมายุ ๕๗ พรรษา อีกสามปีต่อมาขุนหลวงพงั่วได้ขึ้นครองราชย์ต่อจากสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ เมื่อมีพระชนมายุ ๖๓ พรรษา (วันวลิต ๒๕๑๙ : ๔๕-๔๖) จะเห็นได้ว่าหลักฐานจากวันวลิตมีความสอดคล้องกันตลอดว่า ขุนหลวงพงั่วเป็นพระเชษฐาของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ โดยมีพระชนมายุมากกว่า ๓ พรรษา และระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นพระปีตุลา (พี่ชายของพ่อ) ของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

เอกสารสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วยก็คือ เอกสารราชการจีน

ราชวงศ์หมิง ที่เรียก “หมิงสื่อ”^๓ (Ming Shih) (จดหมายเหตุ/ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง) ซึ่งเป็นเอกสารร่วมสมัย มีข้อความ (ตามคำแปล) ระบุไว้ว่า

(พ.ศ. ๑๙๑๖) ปีที่ ๕ ในรัชกาลหงู่ซัน เลี้ยวซือหนิง พระเชษฐภคินี ของกษัตริย์ซัน เลี้ยวเป่าฟี่เอี้ย ซ้อลต่อลอลู่ (แห่งสยาม) ส่งทูตมา ถวายพระสุพรรณบัฏ และเครื่องราชบรรณาการแก่สมเด็จพระมเหสี (ของจักรพรรดิ) แต่ทรงปฏิเสธ

ต่อมา ซัน เลี้ยวซือหนิง ส่งทูตอีก แต่จักรพรรดิไม่ทรงยอมรับ แต่โปรดให้เลี้ยงดูและประทานสิ่งของแก่คณะทูต (มีข้อความต่อเนื่องว่า)

ขณะนั้น กษัตริย์ (ของสยาม) ทรงอ่อนแอไม่เข้มแข็งในการสงคราม ชาวสยามจึงพร้อมใจยก ซัน เลี้ยวเป่าฟี่เอี้ย ซ้อลต่อลอลู่ ซึ่งเป็นพระปีตุลา ขึ้นครองราชย์ (กษัตริย์พระองค์ใหม่) ได้ส่งทูตมากกราบทูลให้ (จักรพรรดิ) ทราบ (ถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้) และถวายของพื้นเมือง จักรพรรดิโปรดให้เลี้ยงรับรองและประทานสิ่งของ (เหมือนที่เคยปฏิบัติมา) แต่เมื่อในภายหลังกษัตริย์พระองค์ใหม่โปรดให้ส่งทูต นำเครื่องราชบรรณา

^๓ “หมิงสื่อ” (จดหมายเหตุ/ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง) จัดอยู่ในเอกสารประเภท “เจิ้งสอ” (ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงฉบับหอหลวง) เป็นเอกสารที่สำคัญ เพราะเป็นงานที่พระจักรพรรดิของราชวงศ์หมิงปกครองอยู่ในระยะนั้น ๆ มีพระบรมราชโองการให้นักปราชญ์ราชสำนักรวบรวมเขียนเรื่องราวและเหตุการณ์เกี่ยวกับราชวงศ์ก่อนที่เพ่งหมอดอำนาจไป “หมิงสื่อ” เป็นเอกสารประวัติศาสตร์จีนประเภท “เจิ้งสอ” ซึ่งได้รับการยกย่องเป็นอย่างมากว่ามีความแม่นยำสูง เพราะได้รับการชำระในสมัยราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นสมัยที่การบันทึกประวัติศาสตร์กำลังเจริญถึงขีดสุด (วินัย พงศ์ศรีเพียร และประพฤษ สุภรัตน์เมธี ๒๕๓๑ : ๑๘-๑๙)

การมาอีก เพื่อขอบพระคุณและคณะทูตก็นำเครื่องราชบรรณาการของตนเองมาถวายด้วย (จักรพรรดิ) ทรงปฏิเสธ

ต่อมาक्षัตริย์ทรงส่งทูต มาถวายพระพรขึ้นปีใหม่ ถวายของพื้นเมืองและแผนที่ประเทศสยาม (สำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๓ : ๗)

ข้อความจากเอกสารทางการ ของจีนข้างต้น นี้อาจถือว่าเป็น หลักฐานร่วมสมัยและเป็นอิสระโดยไม่เกี่ยวข้องกับหลักฐานอื่นใดของไทยทั้งสิ้น แต่ยั้งฐานะของขุนหลวงพงษ์ว่าเป็น “พระปิตุลา” สอดคล้องตรงกับหลักฐานจากวันวลิต

อาจมีข้อสงสัยว่าคำแปล “หมิงสื่อ” ที่ยกมาเป็น หลักฐานข้างต้น มีความถูกต้องเพียงไร จากการตรวจสอบสำนวนคำแปลข้อ

ความเอกสารจีนทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ๕ สำนวน^๔ ในสำนวนคำแปลของ T. Grimm แสดงฐานะของขุนหลวงพงษ์ว่า King's uncle (๑๙๖๑ : ๓) ฉบับคำแปลของหลวงเจินจิน อักษรใช้คำว่า “ลุง” (ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๔ ๒๕๐๖ ; ๕๘) ในฉบับที่เป็นสำนวนการแปลของถ่องแท้ รจนาสันต์และอุดม ประมวลวิทย์ ใช้คำว่า “เสด็จลุง” (๒๕๑๓ : ๒๐๓) ฉบับคำแปลของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน สำนักนายกรัฐมนตรี แปลไว้อย่างแน่ชัดว่า “พระปิตุลา” (ฉบับเดียวกันกับข้อความที่ยกมาข้างต้น) ฉบับคำแปลของเฉลิม ยงบุญเกิด ใช้คำว่า “พระเจ้าลุง” (๒๕๐๖ : ๓๖)

^๔ คำแปล “หมิงสื่อ” ทั้ง ๕ สำนวนมีดังนี้

คำแปลของเฉลิม ยงบุญเกิด “เมืองไทยในจดหมายเหตู่จีน” พ.ศ. ๒๕๐๖.

คำแปลจากเอกสารทางราชการของจีน เรื่องความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่าง ไทย-จีน พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๕ โดยคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๒๓.

หนังสือเรื่องทางพระราชไมตรีระหว่างกรุงจีนกับกรุงสยาม หลวงเจินจินอักษร (สุดใจ) แปลถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พิมพ์ในประชุมพงศาวดาร เล่ม ๔ ภาคที่ ๕.

หนังสือเรื่องประวัติศาสตร์การต่อสู้ของบรรพบุรุษไทย (พ.ศ. ๒๕๑๑) โดย ถ่องแท้ รจนาสันต์ และ อุดม ประมวลวิทย์ ได้เรียบเรียงและแปลเอกสารจีนที่บันทึกการติดต่อทางการทูตระหว่างจีนกับไทยในสมัยอยุธยาไว้ด้วย.

คำแปลเอกสารจีนของ T. Grimm ในบทความเรื่อง Thailand in The Light of Official Chinese Historiography : A Chapter in the “History of The Ming Dynasty” 1961.

ภาวะที่ผู้เขียนไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะตรวจสอบต้นฉบับ “หมิงสื่อ” ภาษาจีนได้โดยตรง จึงยังไม่อาจยืนยันอย่างแน่ชัดว่าต้นฉบับภาษาจีนจะระบุไว้อย่างไรแน่ แต่เนื่องจากได้มีการแปลเอกสารทางราชการจีนอีกประเภทหนึ่งซึ่งเรียกว่า “หมิงสื่อลู่” (Ming Shih-Lu)^๕ (จดหมายเหตุประจำรัชกาล) ได้กล่าวถึงฐานะของขุนหลวงฟ่งวู่ว่าเป็น พระปิตุลา ตัวอักษรจีนที่ปรากฏนั้นจะใช้เฉพาะเรียก ลุง ที่เป็น พี่ชายของพ่อ เท่านั้น ไม่อาจแปลความเป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากสังคมจีนคำบอกสายสัมพันธ์ทางเครือญาติมีการแยกแยะที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือญาติทางฝ่ายบิดา (วินัย พงศ์ศรีเพียรและประพฤทธิ์ ศุภรัตน์เมธี ๒๕๓๑ : ๒๓, ๒๖, ๕๙) แม้ว่า “หมิงสื่อ” และ “หมิงสื่อลู่” จะเป็นเอกสารราชการจีนคนละประเภทแต่เกี่ยวข้องกันอย่างมาก ทั้งนี้เพราะ “หมิงสื่อ” เป็น

การรวบรวมและย่อความจาก “หมิงสื่อลู่” (ดูเชิงอรรถที่ ๕) แสดงให้เห็นว่าเอกสารทั้งสองประเภทไม่น่าจะบันทึกกลาตเคลื่อน อีกทั้งเป็นเรื่องราวความสัมพันธ์กับต่างประเทศซึ่งตามปกติแล้ว ไม่น่ามีสาเหตุที่ทำให้ต้องมีการบิดเบือน (วินัย พงศ์ศรีเพียร และประพฤทธิ์ ศุภรัตน์เมธี ๒๕๓๑ : ๒๐) นอกจากนั้นแล้วคำแปล “หมิงสื่อ” ทั้งส่วนนวนที่ยกมากล่าวข้างต้น ก็ใช้คำว่า King's uncle “เสด็จลุง” “ลุง” “พระเจ้าลุง” ล้วนใช้คำกลาง ๆ ที่ไม่ได้หมายถึงเฉพาะพี่ชายของแม่หรือพี่ชายของพ่อ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะในภาษาอังกฤษไม่มีการใช้คำศัพท์ที่แยกเป็นพี่ชายฝ่ายพ่อและพี่ชายฝ่ายแม่ ส่วนสำนวนคำแปลภาษาไทยอาจเป็นเพราะผู้แปลยึดติดอยู่กับกรอบความเชื่อว่า ขุนหลวงฟ่งวู่เป็นพระเชษฐาในพระราชมารดาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมหมื่นกุณฑลทิศาภิรมย์เจ้าเมืองเชียงใหม่ จึงทำให้ไม่ได้แปลให้ตรงตามความหมายในอักษรจีนอย่างเคร่งครัด

^๕ “หมิงสื่อลู่” (จดหมายเหตุประจำรัชกาลราชวงศ์หมิง) จัดอยู่ในเอกสารประเภท “สื่อลู่” (จดหมายเหตุประจำรัชกาล) ซึ่งเป็นเอกสารที่เรียบเรียงเรื่องราวที่เกิดขึ้นนทรัชกาลหลังจากที่รัชกาลนั้นสิ้นสุดลง โดยอาศัยหลักฐานราชการทุกชนิด ดังนั้น “สื่อลู่” สำหรับรัชกาลสุดท้ายของแต่ละราชวงศ์จึงไม่มี เพราะราชวงศ์ใหม่จะจัดเตรียมงานประเภท “เจิ้งสื่อ” ไปเลยทีเดียว เอกสารประเภท “สื่อลู่” สำหรับราชวงศ์หมิงมีอยู่เป็นจำนวนมาก “หมิงสื่อลู่” จะเป็นเอกสารต้นฉบับให้กับเอกสารประเภท “หมิงสื่อ” “หมิงสื่อลู่” จะบันทึกเวลาเท่ากับไว้อย่างชัดเจนในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบ พร้อมทั้งให้รายละเอียดด้วย (วินัย พงศ์ศรีเพียรและประพฤทธิ์ ศุภรัตน์เมธี ๒๕๓๑ : ๑๕-๒๑).

ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร ได้ชี้แจงให้ผู้เขียนทราบว่า “หมิงสื่อลู่” ยังไม่เคยมีการแปลเป็นภาษาไทยมาก่อน และการแปล “หมิงสื่อลู่” ออกเป็นภาษาไทยของคุณประพฤทธิ์ ศุภรัตน์เมธี นับเป็นครั้งแรก.

อาจสรุปได้ว่าเอกสารทางราชการจีน เป็นเอกสารที่บันทึกใกล้ชิดกับเหตุการณ์มากที่สุดและถือได้ว่าเป็นเอกสารร่วมสมัย อีกทั้งทางราชสำนักจีนมีระบบการเขียนบันทึก (ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์) ที่พัฒนามาอย่างดี ดังนั้นข้อมูลจากเอกสารจีนที่ระบุว่าขุนหลวงฟ่งวู่เป็นพระปิตุลา (พี่ชายของแม่) นำที่จะมีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเพณีการบันทึกเอกสารของไทยซึ่งเขียนขึ้นหลังเหตุการณ์หลายร้อยปี ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเอกสารทางราชการจีนระบุฐานะของขุนหลวงฟ่งวู่ตรงกับบันทึกของวันวลิตซึ่งเขียนขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง โดยเอกสารทั้งสองแหล่งนี้ไม่มีโอกาสที่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่กลับระบุฐานะของขุนหลวงฟ่งวู่ถูกต้องตรงกันนำที่จะเป็นคำตอบได้อย่างดีแล้วว่าเอกสารทางราชการจีนคลาดเคลื่อนหรือไม่

ข้อความในเอกสารจีน “หมิงสื่อ” ในตอนเดียวกันนี้ยังกล่าวถึงคณะทูตจากอยุธยาหลายชุดเดินทางไปถวายเครื่องราชบรรณาการยังราชสำนักจีนใน พ.ศ. ๑๙๑๖ โดยระบุว่ากษัตริย์อยุธยาที่มีพระนามว่า “ซันเลี้ยเป่าพีเอี้ยซือลี่ต้อหลอฮู่” (ขุนหลวงฟ่งวู่)

เป็นผู้ส่งไป ๓ ชุดและทูตชุดที่สองถูกทางราชสำนักจีนปฏิเสธ และ “ซันเลี้ยซือหนิง” ซึ่งเป็น *เชษฐภคินี* ของกษัตริย์ “ซันเลี้ยเป่าพีเอี้ยซือลี่ต้อหลอฮู่” (ขุนหลวงฟ่งวู่) เป็นผู้ส่งไปอีก ๒ ชุด คณะทูตทั้งสองนี้ถูกทางราชสำนักจีนปฏิเสธเช่นกัน (ดู สำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๓ : ๗) เหตุการณ์ที่บันทึกอยู่ใน “หมิงสื่อ” ตอนนั้นถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลหลักฐานประกอบการตีความว่าเป็นเรื่องของการแย่งชิงอำนาจระหว่างขุนหลวงฟ่งวู่แห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิกับสมเด็จพระรามาธิบดีราชวงศ์อู่ทอง การตีความข้อมูลตอนนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาและพระวินิจฉัยของสมเด็จพระยามะยาจักรราชานุภาพ ทำให้ “ซันเลี้ยซือหนิง” ในเอกสารจีนมีฐานะกลายเป็นพระราชมารดาของสมเด็จพระรามาธิบดี และทรงมีฐานะเป็น *พระชนนีษฐา* ของขุนหลวงฟ่งวู่ด้วย การตีความข้อมูลเช่นนี้คงสืบเนื่องมาจากการยึดติดกับความเชื่อที่ว่า มีสองราชแย่งชิงอำนาจเพื่อเป็นใหญ่ในอยุธยา เห็นได้ชัดว่าเป็นการ “บังคับ” หลักฐานเพื่อนำมาตีความสนับสนุนสมมติฐานเรื่องสองราชวงศ์

ด้วยเหตุนี้การที่ “หมิงสื่อ” ระบุว่า “ซันเลี้ยซือหนิง” เป็น *พระเชษฐภคินี* ของ

ขุนหลวงพงษ์จึงเป็นเรื่องที่จีนเข้าใจผิดและบันทึกคลาดเคลื่อน มีหน้าซ้ายยังนำเรื่องราวตอนนี้ไปวิเคราะห์ตีความขยายออกไปในลักษณะที่เป็นการแสดงให้เห็นว่า ทั้งสองราชวงศ์ต่างฝ่ายต่างดำเนินนโยบายทางการทูตแข่งขันกันเพื่อให้ทางราชสำนักจีนรับรองฐานะ ทั้งๆ ที่คำแปล “หมิงสื่อ” ไม่ว่าจะแปลเป็นสำนวนภาษาอังกฤษหรือสำนวนภาษาไทย ล้วนไม่ปรากฏข้อความตอนใดเลยที่ระบุว่า คณะทูตสองชุดที่ “ขันเลี้ยซือหนิง” ส่งมายังราชสำนักจีน เพื่อมาร้องเรียนเรื่องสมเด็จพระราเมศวรถูกขุนหลวงพงษ์แย่งชิงราชสมบัติหรือมาเพื่อให้จีนรับรองฐานะ จะมีก็แต่ผู้แปลหรือผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการทำเป็นเชิงอรรถอธิบายเพิ่มเติมข้อความตามความเชื่อในเรื่องสองราชวงศ์เท่านั้น

อันที่จริง “หมิงสื่อ” กล่าวถึงเหตุการณ์การส่งทูตหลายชุดในปี พ.ศ. ๑๙๑๖

ค่อนข้างคลุมเครือไม่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะการรวบรวม “หมิงสื่อ” ได้ตัดเอาวันเดือนปีและรายละเอียดบางส่วนออกไป “หมิงสื่อ” จะเป็นการสรุปมาจาก “หมิงสื่อลู่” ทั้งนี้เมื่อนำรายละเอียดและวันเดือนปีที่ปรากฏอยู่ใน “หมิงสื่อลู่” มาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว ทำให้สามารถทราบเหตุการณ์ของปี พ.ศ. ๑๙๑๖ ชัดเจนยิ่งขึ้น “หมิงสื่อลู่” ได้บันทึกว่าในปี พ.ศ. ๑๙๑๖ ตามลำดับวันเดือนมีคณะทูตจากอยุธยาเดินทางมาถวายเครื่องราชบรรณาการถึง ๖ ครั้ง^๖ จากบุคคลต่าง ๆ ดังนี้ “ขันเลี้ยเจาศีหยา” (สมเด็จพระราเมศวร) ส่ง ๑ ครั้ง “ซานเลี้ยเป่าฝีเอี้ยซือลือต้อหลอลู่” (ขุนหลวงพงษ์) ส่งไป ๓ ครั้ง และ “ขันเลี้ยซือหนิง” ส่งไป ๒ ครั้ง

รายละเอียดเกี่ยวกับคณะทูตที่ไปแต่ละครั้งที่ “หมิงสื่อลู่” บันทึกไว้ มีข้อความที่แตกต่างและเพิ่มเติมมากกว่าที่บันทึกไว้ใน

^๖ คณะทูตจากอยุธยา ๖ ชุด ที่ส่งไปยังราชสำนักจีนในปี พ.ศ. ๑๙๑๖ ตามลำดับวันเดือน

คณะทูตชุดที่	๑	วันที่	๑๓	เดือน	๑๐	ปีที่	๖	(ซานเลี้ยซือหนิง)	
„	๒	วันที่	๒๒	เดือน	๑๐	ปีที่	๖	(ซานเลี้ยเจาศีหยา)	
„	๓	วันที่	๑๖	เดือน	๑๑	ปีที่	๖	(ซานเลี้ยซือหนิง)	
„	๔	วันที่	๒๓	เดือน	๑๑	ปีที่	๖	(ซานเลี้ยเป่าฝีเอี้ยซือลือต้อหลอลู่)	
„	๕	วันที่	๒๓	เดือน	๑๑	(อริกมาต)	ปีที่	๖	(ซานเลี้ยเป่าฝีเอี้ยซือลือต้อหลอลู่)
„	๖	วันที่	๒๕	เดือน	๑๒	ปีที่	๖	(ซานเลี้ยเป่าฝีเอี้ยซือลือต้อหลอลู่)	

(รายละเอียดใน วินัย พงศ์ศรีเพียรและประพฤษ กุลกรตันเมธ ๒๕๓๑ ๒๒-๒๔, ๒๕)

“หมิงสื่อ” คือ ในปี พ.ศ. ๑๙๑๖ ทูตชุดสอง จากอยุธยาส่งโดย “ซันเลี้ยเจาผียา” (สมเด็จพระรามศวร) ทูตชุดที่หนึ่งและสามเป็นของ “ซันเลี้ยซือหนิง” ส่งไปก่อนทูตชุดที่ ๔ ที่ส่งโดย “ซันเลี้ยเป่าฝี่เอี้ยซือลือทอลอญ” (ขุนหลวงพงั่ว) โดยทูตชุดที่ ๔ นี้ส่งไปเพื่อแจ้งเรื่องการผลัดแผ่นดินแก่ทางราชสำนักจีน จึงทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า “ซันเลี้ยซือหนิง” เป็นพระพี่น้องของกษัตริย์ “ซันเลี้ยเจาผียา” (สมเด็จพระรามศวร) ไม่ใช่พระพี่น้องของ “ซันเลี้ยเป่าฝี่เอี้ยซือลือทอลอญ” (ขุนหลวงพงั่ว) ตามที่ “หมิงสื่อ” บันทึกไว้ เท่ากับเป็นการหักล้างการตีความ “บังคับ” หลักฐานจีนให้เข้ากับพระราชพงศาวดาร ว่าเป็นเรื่องที่พระราชมารดาของสมเด็จพระรามศวรส่งทูตไปร้องเรียนจักรพรรดิจีนเรื่องขุนหลวงพงั่วแย่งราชสมบัติ

นอกจากนี้ “หมิงสื่อ” ยังระบุไว้ อย่างชัดเจนว่าคณะทูต ๒ ชุดของ “ซันเลี้ยซือหนิง” ที่ถูกปฏิเสธจากทางราชสำนักจีน เป็นเพราะไปถวายเครื่องราชบรรณาการแก่สมเด็จพระมเหสีของพระจักรพรรดิ มิได้ถวายแก่พระจักรพรรดิโดยตรง ส่วนคณะทูต ๓ ชุดสุดท้ายของปี พ.ศ. ๑๙๑๖ ซึ่งส่งโดย “ซันเลี้ยเป่าฝี่เอี้ยซือลือทอลอญ”

(ขุนหลวงพงั่ว) ทูตชุดแรกไปเพื่อแจ้งข่าวการขึ้นครองราชย์ของพระองค์ ทูตชุดที่ ๒ ไปเพื่อถวายพระสุพรรณบัฏแสดงความขอบพระทัยต่อจักรพรรดิ และทูตชุดนี้ไม่ได้ถูกปฏิเสธจากราชสำนักจีนเหมือนอย่างกับที่ “หมิงสื่อ” บันทึกไว้ เพราะ “หมิงสื่อ” ระบุอย่างแจ้งชัดว่าทูตอยุธยาได้ถือโอกาสถวายเครื่องราชบรรณาการในนามของตนเอง ทางพระจักรพรรดิจึงทรงปฏิเสธเครื่องราชบรรณาการในส่วนที่ราชทูตถวาย ส่วนเครื่องราชบรรณาการที่กษัตริย์อยุธยาส่งมาถวายทรงโปรดเกล้าฯ ให้รับไว้ตามปกติ คณะทูตชุดที่ ๓ ซึ่งเป็นชุดสุดท้ายส่งไปเพื่อถวายพระพรพระจักรพรรดิเนื่องในวันปีใหม่ (ดู วินัย พงศ์ศรีเพียร และประพศุทธิ์ ศุกุลรัตน์ เมธี ๒๕๓๑ : ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕)

ถ้าพิจารณาข้อมูลที่ได้จาก “หมิงสื่อ” จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ส่งทูต ๖ ชุดในปี พ.ศ. ๑๙๑๖ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการแข่งขันในการดำเนินนโยบายทางการทูตเพื่อให้ราชสำนักจีนรับรองฐานะแต่อย่างใด การปฏิเสธทูตบางคณะจากอยุธยาเป็นสิ่งที่อธิบายได้กรณีทูตชุดที่สองของขุนหลวงพงั่วได้อธิบายข้างต้นแล้ว ส่วนทูต ๒ ชุดของ “ซันเลี้ยซือหนิง” ที่ทางราชสำนักจีนปฏิเสธอาจเป็นเรื่องการอาศัยการส่งเครื่องราชบรรณาการ

เพื่อหวังประโยชน์จากการค้ากับจีน ในหลัก
ฐานทางราชการจีนไม่ว่าจะเป็น “หมิงสื่อ”
หรือ “หมิงสื่อลู่” ล้วนกล่าวถึงพระบรมวง
ศานวงศ์ของกษัตริย์อยุธยาส่งคณะทูตไปถวาย
เครื่องราชบรรณาการยังราชสำนักจีนในนาม
ของตนเอง ดังเช่น “เจ้าพ่อหลอจี้” ราช
บุตรของเจ้าเบ่งไท่องค์เก่า^๓ ส่งทูตมาถวาย

เครื่องราชบรรณาการและพระราชสาส์นใน
เดือน ๑๒ พ.ศ. ๑๙๑๘ (สำนักนายกรัฐมนตรี
๒๕๒๓ : ๙)

ใน พ.ศ. ๑๙๑๗ “เจ้าลูฉินอิง” (เจ้า
นครอินทร์) รัชทายาทเจ้าผู้ปกครองเมือง
สุพรรณบุรี ส่งทูตมาถวายพระราชสาส์นแต่
มกุฎราชกุมารพร้อมด้วยถวายของพื้นเมือง^๔

๓ “หมิงสื่อลู่” ระบุว่า “...พระราชโอรสองค์โต ซึ่งมีพระนามว่า เจ้าพ่อหลอจี้ของเจ้าเมืองจิวหมิงไถ (หมิง
ไถเก่า) แห่งอาณาจักรเสียนหลอหู่”

๔ คำแปล “หมิงสื่อลู่” ระบุฐานะของ “เจ้าลูฉินอิง” เป็นเจ้าเมืองสุพรรณบุรีและเป็นโอรสของกษัตริย์อยุธยา
ไม่ใช่เป็นโอรสของเจ้าเมืองสุพรรณบุรี

ความรับรู้ทั่วไปเชื่อว่า เจ้านครอินทร์เป็นพระราชนัดดาของขุนหลวงพงว ได้ปกครองเมือง
สุพรรณบุรีมาก่อนที่จะซึ่งอำนาจได้จากสมเด็จพระรามาธิบดีแห่งราชวงศ์อยุธยา แล้วขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระ
พระนเรศวรมหาราชแห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิ ความเชื่อนี้วางอยู่บนหลักฐานที่จดอยู่ในสายสมเด็จพระพนรัตน์
ซึ่งยังมีหลักฐานออกกระแสนั้นคือ พระราชพงศาวดารฯ ฉบับต่างๆ ทรวรรวมชำระขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ เกือบ
ทุกฉบับ (ยกเว้นฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ตัวเขียน) ระบุว่า “นครอินทร์” ปกครองเมืองสุพรรณบุรีมา
ก่อนเท่านั้น หลักฐานของสมัยอยุธยาเอง พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ ก็ระบุเช่นเดียวกับพระราช
พงศาวดารฯ ทั้งหลายที่ชำระในสมัยรัชกาลที่ ๑ แต่เมื่อพิจารณาบันทึกของวันวลิต กลับระบุว่า “พระนเรศวรมหาราช”
เป็นโอรสของขุนหลวงพงว และปกครองเมืองสุพรรณบุรีอยู่ในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดี (วันวลิต ๒๕๑๕ : ๔๘-
๔๙ ; Van Vliet ๑๙๓๕ : ๖๒) ในเอกสารราชการจีน “หมิงสื่อ” และ “หมิงสื่อลู่” เรียกเจ้านครอินทร์ว่า
“เจ้าลูฉินอิง” คำแปล “หมิงสื่อ” ส่วนของ Grimm เฉลิม ยงบุญเกิดและถ้อยแท้ รัตนสันต์ ระบุตรง
กันว่า “เจ้าลูฉินอิง” เป็นผู้ปกครองเมืองสุพรรณบุรี และเป็นโอรสของกษัตริย์อยุธยาในขณะนั้น (ขุนหลวงพงว)
แต่ในคำแปลของหลวงเจินจันอักษร และคำแปลของคณะกรรมการสืบค้นฯ ระบุว่าเจ้านครอินทร์เป็นราชบุตรของ
เจ้าผู้ครองเมืองสุพรรณบุรี (ประชุมพงศาวดารเล่ม ๔ ๒๕๐๖ : ๖๑ ; สำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๓ : ๙) ผู้เขียน
เห็นว่าคำแปลทั้งสองส่วนนี้คงเกิดจากความเชื่อที่ว่าสองราชวงศ์ เอกสารทางราชการจีน “หมิงสื่อลู่”
ซึ่งเก่ากว่าและบันทึกใกล้ชิดกับเหตุการณ์มากกว่า “หมิงสื่อ” ระบุอย่างชัดเจนว่า “เมื่อวันที่ ๑๖ เดือน ๑๑
ปี ๑ รัชศกหงวู่ (ค.ศ. ๑๓๑๔ / พ.ศ. ๑๘๑๓) เจ้าลูฉินอิง เจ้าเมืองชวหมินบนซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์โต
ในกษัตริย์แห่งอาณาจักรเสียนหลอหู่” (วินัย พงศ์ศรีเพียรและประพฤษ ศุภรัตน์เมธี ๒๕๓๑ : ๓๐) คำแปล
“หมิงสื่อลู่” ทยกมาข้างต้นน รศ. หวาง เหวินผิง แห่งมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง ยืนยันว่าข้อความ
ข้างต้นนี้ไม่มีทางแปลเป็นอย่างอื่น (อวงใน วินัย พงศ์ศรีเพียรและประพฤษ ศุภรัตน์เมธี ๒๕๓๑ : ๓๐ เชิง
อรรถาธิ ๕)

(สำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๓ : ๘) สมเด็จพระ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงตั้งข้อสังเกต
ไว้ว่า “การถวายบรรณาการพระเจ้ากรุงจีน
นั้นในประเทศอันหนึ่ง เจ้านายเมืองไหน ๆ
จะไปถวายก็ได้ คือ พระองค์ไหนแต่งเรือไป
ค้าขายเมืองจีนก็ฝากบรรณาการไปถวายพระ
เจ้ากรุงจีน ไม่เป็นบรรณาการของรัฐบาล
นั้นตรงทีเดียว” (ประชุมพงศาวดารเล่ม ๔
๒๕๐๖ : ๖๒ เชียงอรธ ๒)

๔

จากหลักฐานและการตรวจสอบหลักฐานและการตีความหลักฐานที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับมาตั้งแต่ต้นนั้น จะเห็นว่าหลักฐานที่ระบุฐานะของขุนหลวงพ่วงว่าเป็น พระเชษฐาของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ หรือนัยหนึ่งเป็น พระปิตุลา ของสมเด็จพระราเมศวรเป็นหลักฐานสมัยอยุธยาและหลักฐานร่วมสมัยเดียวกันกับเหตุการณ์ ซึ่งควรที่จะมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากกว่าหลักฐานสายสมเด็จพระพนรัตน์ ซึ่งเป็นหลักฐานที่เพิ่งเขียนขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ห่างจากเหตุการณ์ถึงสี่ร้อยปี เอกสารประเภทพงศาวดารที่ชำระในสมัยรัชกาลที่ ๑ ส่วนใหญ่ระบุแต่เพียงว่าขุนหลวงพ่วงมีฐานะเป็น พระเชษฐาเท่านั้น

มิได้ระบุว่า เป็นพระเชษฐาของพระมเหสีของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ แต่เนื่องจากนักปราชญ์และนักประวัติศาสตร์ในราชสำนักของรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ ต่างยอมรับและยึดถือหลักฐานสายสมเด็จพระพนรัตน์ว่าถูกต้องสมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงทรงวางสมมติฐานว่ามีราชวงศ์อยู่ทองและราชวงศ์สุพรรณภูมิต่อสู้แย่งชิงอำนาจในระยะแรกของสมัยอยุธยา ความเชื่อดังกล่าวนี้ได้ถูกนำไปใช้อ้างอิงและตีความจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนถึงปัจจุบัน และทำให้ข้อความที่ขุนหลวงพ่วงว่าเป็น พระเชษฐาของพระมเหสีของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ กลายเป็น “ข้อเท็จจริง” ทางประวัติศาสตร์ และคลี่คลายเลื่อนฐานะกลายเป็น “ความเป็นจริง” ในประวัติศาสตร์ยุคต้นของอยุธยา ประกอบกับการตีความที่ได้ส่งสมกันตลอดมาทำให้มีการนำเอกสารจีนมา “บังคับ” ตีความขยายเรื่องราวให้ใหญ่โต และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ๆ ที่ทำการวิเคราะห์เอกสารจีนอย่างเคร่งครัดและอยู่ในขอบเขตเงื่อนไขของตัวหลักฐานจีนเองแล้ว ก็อาจกล่าวได้แต่เพียงว่าอาจเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นในอยุธยาสมัยดังกล่าว หลักฐานจีนมีแนวโน้มที่ทำให้ตีความได้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ขึ้นเป็นเรื่องภายในพระราชวงศ์เดียวกันมากกว่าที่จะเป็นเรื่องความขัดแย้งของสองราชวงศ์ ในทัศนะของผู้เขียนบทความจึงเห็นว่าเรื่องการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในระยะครึ่งศตวรรษแรกของประวัติศาสตร์อยุธยาของสองราชวงศ์เป็นเพียง "มายาภาพ" มากกว่าที่จะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์

ดังนั้น ถ้าสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ทรงมีฐานะเพียงพระเชษฐาของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ จริงแล้ว ก็จะทำให้ประวัติศาสตร์ในสมัยต้นอยุธยาจำเป็นที่จะต้องทบทวนและวิเคราะห์ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองเมืองสุพรรณบุรีของขุนหลวงพงษ์มิใช่การปกครองในฐานะที่เป็นราชวงศ์สุพรรณภูมิ แต่ในฐานะเชื้อพระวงศ์พระองค์หนึ่งในราชวงศ์เดียวกันกับสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ขุนหลวงพงษ์ทรงอาศัยเมืองสุพรรณบุรีสร้างสมอำนาจและเข้ามาแย่งชิงอำนาจจากสมเด็จพระรามศวรที่ปกครองกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระรามศวรเองก็อาศัยเมืองลพบุรีในความปกครองสะสมกำลังและ

ชิงอำนาจจากพระเจ้าทองหล่อได้ในระยะต่อมา และสมเด็จพระนครินทร์ เจ้าเมืองสุพรรณบุรีชิงอำนาจได้จากสมเด็จพระรามาราชาธิราช ลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องของเชื้อพระวงศ์ที่อาศัยเมืองลูกหลวงที่ตนเองปกครองเป็นฐานในการเข้ามาชิงอำนาจที่กรุงศรีอยุธยา เมื่อยึดอำนาจได้แล้วก็ยังยึดถือกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีที่ประทับเพราะถือว่าเป็นราชสมบัติร่วมกันของพระราชวงศ์ อีกทั้งไม่ปรากฏว่ามีเมืองลูกหลวงใดแยกตัวออกไปเป็นรัฐอิสระภายหลังที่มีการยึดอำนาจ และอยุธยาในระยะ ๕๐ ปีแรกนั้นก็ยังทำสงครามขยายอำนาจอยู่ตลอดเวลาแม้จะเกิดการชิงอำนาจภายในก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความเป็นเอกภาพของอาณาจักรต้องแตกสลาย ราชวงศ์กษัตริย์ที่ปกครองกรุงศรีอยุธยานับตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๙๓ ได้ปกครองกรุงศรีอยุธยาอย่างมั่นคงในฐานะศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักรตลอดมาจนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในปีพ.ศ. ๒๑๑๒ กษัตริย์ราชวงศ์ใหม่จึงได้ขึ้นมาใช้อำนาจปกครองสืบต่อมา ●

บรรณานุกรม

คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงสาวดารกรุงเก่าฉบับ
หลวงประเสริฐอักษรนิติ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๑๕.

“จตุลยุทธการวงศ์ ผูก ๒. “พงสาวดารกรุงศรีอยุธยา “ใน อนุสรณ์บรรณานอกเมรุ
สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (เสงี่ยม จันทสิริมหาเถร), วัดสุทัศน์เทพวราราม, ๑๗ ธันวาคม
๒๕๒๖.

เฉลิม ยงบุญเกิด. “เมืองไทยในจดหมายเหตุจีน...” ศิลปากร ๗ (ก.ค. ๒๕๐๖) : ๓๑-๔๒.

ถ่องแท้ รจนานันต์ และ อุดม ประมวลวิทย์. ประวัติการต่อสู้ของบรรพบุรุษไทย.

กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๑๓.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพระราชพงสาวดารอยุธยา.

กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, ๒๕๒๓.

ปรมาณูชิตชิโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. “พระราชพงสาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมาณูชิตชิโนรส. “ใน พระราชพงสาวดารกรุงศรี
อยุธยา ฉบับ หลวงประเสริฐอักษรนิติ์, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมาณูชิต
ชิโนรส และ พงสาวดารเหนือ ฉบับพระวิเชียรปรีชา (น้อย) เล่ม ๒. กรุงเทพฯ :
องค์การคำคุณุสสภา, ๒๕๐๔.

ประชุมพงสาวดาร. เล่ม ๑. (พงสาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐฯ). กรุงเทพฯ :
องค์การคำคุณุสสภา, ๒๕๐๖.

ประชุมพงสาวดาร. เล่ม ๔. (เรื่องทางพระราชไมตรีระหว่างกรุงจีนกับกรุงสยาม). กรุงเทพฯ :
องค์การคำคุณุสสภา, ๒๕๐๖.

ประชุมพงสาวดาร. เล่ม ๓๘. (พงสาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)). กรุงเทพฯ :
องค์การคำคุณุสสภา, ๒๕๑๒.

ประชุมพงสาวดาร. เล่ม ๔๐. (จตุลยุทธการวงศ์ความเรียง (ตอนต้น)). กรุงเทพฯ :
องค์การคำคุณุสสภา, ๒๕๒๘.

ประชุมพงสาวดาร. เล่ม ๔๑. (จตุลยุทธการวงศ์ความเรียง (ตอนต้น) (ต่อ), เทศนาจตุลยุทธการวงศ์).
กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณุสสภา, ๒๕๑๒.

พงสาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับบริติชมิวเซียม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๗.

พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาภาษา มกษ แลคำแปล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทย, ๒๔๕๙.

(นายเขียน บุนนาค พิมพ์แจกในงานปลงศพท่านเลี่ยม ต.จ. ภรรยาพระยามนตรีสุริยวงศ์
(ชั้น บุนนาค) พ.ศ. ๒๔๕๙).

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาต). ๒ เล่ม. กรุงเทพฯ :
องค์การคำคุณุสภา, ๒๕๐๔.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระพนรัตน์. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๑๔.

พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา. ๒ เล่ม. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๑๖.

วันวลิต. “พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ. ๒๑๘๒.” แปลโดย วนาศรี สามนเสน.
ศ. ดร. ประเสริฐ ณ นคร ตรวจ. แดงงานประวัติศาสตร์เอกสารโบราณคดี
๑๐ (มกราคม-ธันวาคม ๒๕๑๙).

วินัย พงศ์ศรีเพียร และ ประพุกดิ์ ศุภรัตน์เมธี. ข้อเสนอแนะใหม่เรื่องการสอบค้นจำนวน
พระมหากษัตริย์ไทย “สมัยศรีอยุธยา” จากหลักฐานประวัติศาสตร์จีนและไทย.
มปท, ๒๕๓๑. (โรเนียวเย็บเล่ม).

สังคีตยวงส์. แต่งเป็นภาษามกษโดยสมเด็จพระวันรัตน์ วัดพระเชตุพน ในรัชกาลที่ ๑. แปลโดย
พระยาปริยัติธรรมธาดา. (จัดพิมพ์ถวายเป็นธรรมบรรณาการในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (กมลเถระ) วัดพระเชตุพน ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส ๒๕๒๑).

สำนักนายกรัฐมนตรี. ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-จีน พ.ศ. ๑๙๒๕-๒๓๕๕.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๒๓.

สืบแสง พรหมบุญ. ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างไทยกับจีน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

อุบลศรี อรรถพันธ์. “การชำระพระราชพงศาวดารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชา
ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๔.

Grimm, T. “Thailand in the Light of official Chinese Historiography : A Chapter
in the History of Ming Dynasty, “**Journal of Siam Society**. XLIX
(July 1961) : 1-20.

Van Vliet, Jeremias. **The Short History of the Kings of Siam**. Translated
by L.Y. Andaya. Edited by D.K. Wyatt, Bangkok : The Siam Society,
1975.

Vickery, Michael. “Review Article : A New Tamnan about Ayudhya.” **Journal
of Siam Society** 67 (July 1979) : 123-186.